

EKSAMEN I

5101

ÅRSREGNSKAP OG GOD REGNSKAPSSKIKK

I henhold til rammeplan for treårig revisorutdanning av 01.12.2005.

Tirsdag 8. mai 2012

kl. 0900 - kl. 1500

Oppgavesettet består av 7 sider, inklusive denne siden. Totalt 4 oppgaver.

Tillatte hjelpemidler

- Revisors håndbok
- IFRS på Norsk
- Norges Lover / særtrykk eller samlinger av lover uten kommentarer
- Skattelovsamling (Jacob Jarøy eller Ole Gjems-Onstad)
- Rente- og annuitetstabeller
- Kalkulator

Hvis oppgavene inneholder ufullstendige eller uklare opplysninger, må du selv ta nødvendige forutsetninger. Disse bør gå klart fram av besvarelsen.

Begynn på nytt ark for hver oppgave. Alle oppgaver skal besvares.

Besvarelsen skal ikke skrives med blyant.

Ved løsning av oppgavene skal det henvises til aktuelle lovregler og regnskapsstandarder. Ta hensyn til skatt ved løsning av den enkelte oppgave med mindre det spesifikt fremgår av oppgaven at du skal se bort fra skatt.

OPPGAVE 1 (Anslått tid: 105 minutter)

Alfred Jarlsø AS produserer master i stål. Mastene serieproduseres i flere typer, men denne oppgaven omhandler kun produktet kalt GSM-master, og gjelder regnskapet for 2011. På lageret er det ikke mulig å identifisere hvilke master som er produsert når. Bedriften benytter full tilvirkningskost.

I 2011 har selskapet produsert denne mastetyper i tre serier/omganger:

- 1) Den første serien ble det produsert 4 master. Det gikk med totalt 2 400 arbeidstimer og materialer for kr 400 000 for å produsere disse 4 mastene.
- 2) I den andre serien ble det produsert 3 komplette master. Det gikk med totalt 1 500 arbeidstimer og materialer for kr 300 000 for å produsere disse 3 mastene.
- 3) Så ble det produsert 3 komplette master i den tredje serien. Det gikk med totalt 2100 arbeidstimer og materialer for kr 330 000 for å produsere disse 4 mastene.

Totalt er det altså produsert 10 ferdige master i 2011. Timelønn for arbeidstimerne er kr 200 per time pluss 50 % i sosiale kostnader. I tillegg legger bedriften til kr 150 i indirekte faste kostnad per arbeidstime. Dette skal dekke slitasje maskiner, lokalkostnader produksjon, produksjonsledelse og andre indirekte produksjonskostnader.

På lageret 1.1.2011 var det 2 ferdige master som har en balanseført verdi på kr 640 000 (etter FIFO vurdering).

Det er solgt 8 ferdige master i 2011. Utsalgsprisene til mobiloperatørene er avtalt i rammeavtaler, og prisen for en ferdig mast er kr 500 000 i 2011.

- (a) Vurder lageret etter FIFO-prinsippet per 31.12.2011. FIFO-prinsippet har bedriften benyttet i mange år.**

Alfred Jarlsø AS hadde en omsetning i 2011 på 100 millioner kroner og sysselsatte 60 heltidsansatte. I 2012 opplever selskapet at kostprisen på produktene går kraftig opp. Et av styremedlemmene mener det er mer riktig å vurdere lageret til gjennomsnittlig kostpris. Fra økonomisjefen får du vite at han har kalkulert lageret 1.1.2011 etter gjennomsnittskost til kr 590 000 (for de to ferdige mastene på lager).

- (b) Styret ber deg vurdere om en endring er tillatt og beregne varelageret til gjennomsnittlig anskaffelseskost. (Du kan bruke aritmetisk gjennomsnitt). Du skal også vise hvilke posterings en slik vurdering ville medført i regnskapet.**

Direkte materialkostnader omfatter kun inngående fakturaer fra leverandørene. Ved gjennomgang viser dine oversikter at bedriften har kjøpt inn varer for 25 millioner kroner i 2011. Du finner også ut at innkjøpsavdelingen har kostnader på 1 250 000 kroner til lønn til innkjøperne og andre indirekte kostnader. Stålet som brukes i GSM-mastene kjøpes i Øst-Europa, og fraktkostnader beregner du til kr 5 500 per mast.

Alle disse kostnadene er kostnadsført i resultatregnskapet for 2011.

- (c) Hvordan påvirker disse opplysningene vurderingen av lageret 31.12.2011 etter FIFO-prinsippet**

Påslaget per maskintime er basert på at faktisk produksjon var høyere enn normal produksjonskapasiteten. Du finner ut at det er begått en feil i beregningen av produksjonskapasiteten og at normal produksjonskapasitet knyttet til GSM-mastene var 9 000 timer for 2011.

(d) Hvordan påvirker disse opplysningene vurderingen av lageret 31.12.2011 etter FIFO-prinsippet

En viktig slitedel på tre av produksjonsmaskinene må normalt byttes hvert tredje kvartal. Delen koster normalt kr 50 000 i innkjøp. Alfred Jarlsø AS har alltid tre slike deler liggende. Senhøsten 2011 varsler produsenten av denne delen at på grunn av mindre etterspørsel vil delen ved neste bestilling i 2012 koste kr 65 000. Samtidig får du vite at en konkurrent på Vestlandet har gått konkurs, og at bobestyreren har tilbudt Alfred Jarlsø AS å kjøpe tilsvarende deler for kr 40 000. De har imidlertid avslått tilbudet og tenker at han kommer nok tilbake i 2012 og gir et enda bedre kjøp.

(e) Hvordan ville du vurdere og klassifisere denne reservedelen

Gå tilbake til løsningen under deloppgave a. Det har lenge vært klart at GSM-mastene er på slutten av sin livssyklus. Nye 3G-master er på vei inn. Disse to mastetyperne er delvis like og GSM-mastene kan bygges om med 30 % ytterligere kostnad. I januar 2012 forhandles det om nye rammeavtaler for 2012. Da blir det klart at kundene ikke vil kjøpe flere GSM-master. Det blir for 2012 forhandlet frem at prisen på 3G-mastene skal være kr 400 000.

(f) Hvordan påvirker dette din vurdering av lageret av GSM-master per 31.12.2011?

I 2012 opplever Alfred Jarlsø AS vanskelige tider, med permitteringer og oppsigelser. Budsjettet for 2012 er omsetning på 60 millioner kroner og gjennomsnittlig årsverk på 45. Det leites med lys og lykter etter forenklinger. Regnskapssjefen oppgir at hun benytter mye tid til å vurdere varelageret. Ledelsen ber deg vurdere om bedriften kan bytte prinsipp til å vurdere varelageret til variabel tilvirkningskost og ikke inkludere innkjøpskostnader på direkte materialer.

Sum eiendeler har de siste årene vært ca 20 millioner kroner. Legg til grunn at dette vil fortsette.

(g) Har selskapet lov til å endre prinsipp for vurdering av lagerbeholdningen 31.12.2012. Begrunn din løsning.

OPPGAVE 2 (Anslått tid: 75 minutter)

Byx AS viser bl a følgende regnskapstall for sine to første driftsår:

	2010	2011
Resultat før skatt	420.000	550.000
Skattekostnad	103.600	.....
Resultat etter skatt	316.400	.....
Utvalgte balanseposter:		
Driftsmidler	1.080.000	960.000
Varelager	470.000	510.000
Kunder	360.000	340.000
Utsatt skatt	28.000	.....
Betalbar skatt	75.600	.....

(a) Beregn selskapets permanente resultatforskjeller i 2010 (altså første driftsår)

Du får følgende tilleggsopplysninger for 2011:

- Betalt skatt i 2011 ble kr 5.600 høyere enn avsatt i 2010
- Permanente resultatforskjeller består av skattemessig ikke fradragsberettigede kostnader med kr 80.000
- Selskapet har foretatt en regnskapsmessig tapsavsetning på kundefordringer på kr 80.000, mens skattemessig avsetning utgjør 2 %
- Selskapet har redusert varelagerverdien med kr 60.000 for ukurans
- Saldoverdien på driftsmidler (etter saldoavskrivning for 2011) utgjør kr 768.000

(b) Beregn selskapets skattekostnad, utsatte skatt og betalbare skatt for 2011.

Forutsett at selskapet alternativt hadde et negativt regnskapsmessig resultat i 2010 på kr 420.000. Alle andre tall er som oppgitt i oppgaveteksten ovenfor. Forutsett at selskapet anser et eventuelt skattemessig underskudd som realiserbart. (Det vil si at utsatt skattefordel skal balanseføres).

(c) Beregn skattekostnad, betalbar og utsatt skatt etter dette alternativet for 2010.

Legg fortsatt til grunn opplysningen i c).

(d) Beregn selskapets skattekostnad, utsatte skatt og betalbare skatt for 2011 ut fra de samme forutsetningene som tidligere, med unntak av at skatteoppjøret (betalt skatt) for 2010 selvfølgelig ble null etter dette alternativet.

OPPGAVE 3 (Anslått tid: 90 minutter)

Et selskap driver med utleie av forretningsbygg. I følge balansen har selskapet to bygg som leies ut. I oppgaveteksten vil vi referere dette som hhv. BYGG A og BYGG B. Begge byggene er lokalisert i attraktive områder, hvor det er mulig å identifisere markedspriser med rimelig grad av sikkerhet. Anta at selskapet legger til grunn norsk regnskapslovgivning og følger god regnskapsskikk. Avkastningskravet er 8 % knyttet til BYGG A og BYGG B.

Ved løsning av hele denne oppgaven, se bort fra skatt og avrund alle tall til hele tusen. Dersom det finnes flere løsninger, skal samtlige vises. Ta utgangspunkt i reglene for små foretak. Forutsett at selskapet ikke ønsker å benytte adgangen til dekomponering av bygg anskaffet før 01.01.2009. Selskapet benytter lineære avskrivninger.

BYGG A

Dette bygget er balanseført pr 31.12.10 til 24 millioner kroner. I regnskapsåret 2010 ble det gjennomført en nedskrivning. Årsaken til dette var at utleiemarkedet ble svært vanskelig i det området bygget ligger. pga. nedleggelse av en stor virksomhet som følge av finanskrisen i Europa. Nedskrivningen utgjorde 8 millioner kroner.

Opprinnelig ble bygget avskrivet lineært over en levetid på 50 år (ingen utrangeringsverdi). Anskaffelseskostnaden var 40 millioner kroner. I forbindelse med nedskrivningene i 2010 ble ikke estimatet på forventet levetid endret.

Mot slutten av 2011 kom det en betydelig økt etterspørsel etter lokaler i området hvor BYGG A ligger. Årsaken var noen lokale foretningmenn som satte i gang produksjon i de gamle forretningslokalene til den nedlagte virksomheten. Selskapet har pr. 31.12.11 derfor vurdert at det ikke lenger er grunnlag for nedskrivningen som ble gjennomført i 2010.

BYGG B

Dette bygget er anskaffet for 20 millioner kroner. Estimert levetid er 50 år, og balanseført verdi pr. 31.12.10 er 9 millioner kroner. Pr. 31.12.11 er markedsprisen for dette bygget 14 millioner kroner. Selskapet vurderer det slik den forventede levetiden har økt fra 50 år til 60 år. Denne vurderingen er utført i 2011. Selskapet har ingen planer om å selge bygget.

I tilknytning til BYGG B ble det foretatt i slutten av 2011 et større vedlikeholdsarbeid. Vedlikeholdsarbeidet skyldes forfall av byggets stand fra kjøpstidspunktet. Selskapet kostnadsførte hele vedlikeholdskostnaden på 1 million kroner i 2011. Man regner med å gjennomføre et tilsvarende vedlikeholdsarbeid om fem år. Vedlikeholdsbehovet oppstår som følge av jevn slitasje fra år til år.

Selskapet ledelse ønsker derfor din hjelp i forbindelse med årsoppgjøret for 2011. Følgende spørsmål ønsket de avklart:

- (a) **Vis resultatstørrelser med tilhørende balansestørrelser for BYGG A for 2011.
Drøft dine valg.**
- (b) **Vis resultatstørrelser med tilhørende balansestørrelser for BYGG B for 2011.
Drøft dine valg.**

Eiendomsselskapet vurderer å gå over til IFRS. Bakgrunnen er at eiendomsselskapet vurderes solgt til en aktør i Tyskland (som benytter IFRS).

(c) Hvilke(n) internasjonal regnskapsstandard skal benyttes i forbindelse med vurdering av de to byggene. Skriv et notat på maksimalt en side hvor du forklarer hovedprinsippene for behandling av BYGG A og B innenfor rammen av IFRS.

(d) Vis den regnskapsmessige behandlingen i 2011 for kun BYGG B etter IFRS.

OPPGAVE 4 (Anslått tid: 90 minutter)

Alle tall i denne oppgaven er i 1 000 kroner.

MOR AS kjøpte 01.01.11 60 % av aksjene i DATTER AS for kr. 6 500. Investeringen ble regnskapsført til anskaffelseskost. MOR AS og DATTER AS presenterer følgende regnskaper for året 2011.

Resultatregnskap 2011	MOR AS	DATTER AS
Driftsinntekter	33 800	24 000
Driftskostnader	29 000	20 280
Finanskostnader (netto)	2 000	1 000
Skattekostnad	784	760
Årsresultat	2 016	1 960
Avsatt til utbytte	500	0

Balanse	MOR AS		DATTER AS	
	31.12.11	01.01.11	31.12.11	01.01.11
Anleggsmidler	21 800	24 800	10 400	12 400
Investering i DATTER AS	6 500	6 500		
Fordring DATTER AS	240	0		
Andre omløpsmidler	6 678	1 118	7 500	2 780
Sum eiendeler	35 218	32 418	17 900	15 180
Aksjekapital	4 000	4 000	2 000	2 000
Annen egenkapital	11 410	9 894	7 120	5 160
Langsiktig gjeld	18 524	18 524	7 780	8 020
Gjeld MOR AS			240	0
Utbytte	500	0	0	0
Betalbar skatt	784	0	760	0
Sum egenkapital og gjeld	35 218	32 418	17 900	15 180

På oppkjøpstidspunktet (01.01.11) ble det identifisert en (brutto) merverdi i driftsmidlene i DATTER AS på kr. 2 000. Merverdien skal avskrives lineært over 10 år, mens eventuell goodwill avskrives lineært over 5 år.

I løpet av 2011 har DATTER AS solgt varer til MOR AS for kr 4 000. Anskaffelseskost for disse varene er kr 3 000. Pr. 31.12.11 ligger 30 % av disse varene på lager.

- (a) Utarbeid merverdianalyse og konsernbalansen på oppkjøpstidspunktet. Anta at det kun tilordnes goodwill til majoriteten.**
- (b) Utarbeid resultatet for 2011 og balanse pr. 31.12.11 for konsernet. Du skal tilordne gevinsten til selger (tradisjonell metode) for behandling av urealiserte gevinster.**

Internfortjeneste varesalg i 2012

I 2012 selger DATTER AS varer til MOR AS for kr 6 000. Anskaffelseskost for disse varene var kr 4 000. Pr. 31.12.12 ligger 40 % av disse varene på lager.

- (c) Vis hvilke elimineringsoperasjoner som er nødvendig å gjøre knyttet til de interne salgene mellom DATTER AS og MOR AS i forbindelse med utarbeidelsen av konsernregnskapet for 2012. Se bort fra skatt.**

Nedskrivning av fordring som MOR AS har ovenfor DATTER AS

Anta at fordringen MOR AS har ovenfor DATTER AS pr 31.12.11 på kr 240 i stedet må nedskrives til kr 0. Dette henger sammen med at DATTER AS blir saksøkt i 2012. Det er ikke mulig å estimere utfallet av søksmålet tilstrekkelig objektivt, slik at det kun blir gitt informasjon i note om forholdet. På den annen side er det rimelig at DATTER AS neppe vil kunne nedbetale sin gjeld ovenfor MOR AS.

- (d) Vis hvilke elimineringsoperasjoner som er nødvendig å gjøre knyttet til nedskrivningen av fordringen som MOR AS har ovenfor DATTER AS i forbindelse med utarbeidelsen av konsernregnskapet for 2011. (Anta altså at fordringen på kr 240 er nedskrevet i selskapsregnskapet til MOR AS.) Det skal ikke utarbeides et nytt konsernregnskap. Se bort fra skatt.**

Det faller dom i 2012, hvor DATTER AS blir dømt til å betale en erstatning som medfører at hele egenkapitalen går tapt. DATTER AS er uenig i dommen, og anker på stedet. Ny sak er berammet i 2013.

- (e) Siden det ikke er grunnlag for å reversere tapsavsetningen i 2012, vis hvilke elimineringsoperasjoner som er nødvendig å gjøre knyttet til nedskrivningen av fordringen som MOR AS har ovenfor DATTER AS i forbindelse med utarbeidelsen av konsernregnskapet for 2012. Se bort fra skatt.**